

بسمه تعالی

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

مرکز منطقه ای اطلاع رسانی علوم و فناوری

گزارش عملکرد سالانه

گروه پژوهشی ارزیابی و توسعه منابع

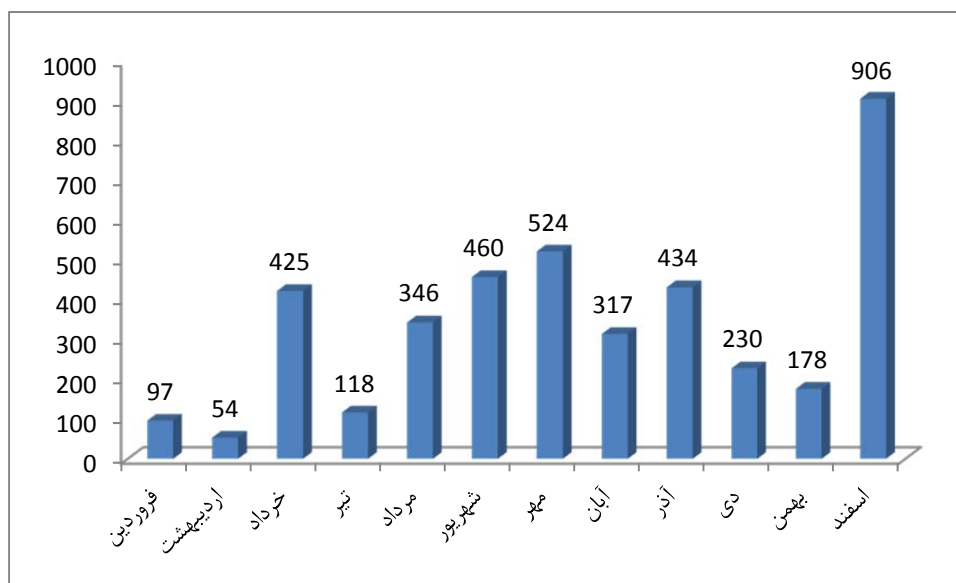
سال ۱۳۹۲

انتخاب منابع اطلاعاتی جزء بزرگترین چالش‌های کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی پس از اختراع چاپ قلمداد می‌شود (افشار، ۱۳۸۵ ص. ۱۷۰۶؛ محسنی، ۱۳۸۲، ص ۷۹). صنعت چاپ باعث ایجاد تحولی شگرف در تولید منابع اطلاعاتی شد. از آن پس کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی با پدیده رشد نامحدود در تعداد عناوین و نیز شمارگان منابع اطلاعاتی منتشر شده مواجه هستند. با گذشت زمان، مشکلات و چالش‌هایی پیش روی کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی قرار گرفت. از جمله این چالش‌ها می‌توان به چالش در شناسایی منابع اطلاعاتی، رشد علمی و عمیق‌تر شدن علوم و ایجاد شاخه‌های فرعی علمی و نیز ظهور علوم بین‌رشته‌ای که باعث افزایش نیازهای اطلاعاتی افراد و در پی آن افزایش انتشارات علمی شد، رشد قیمت‌های منابع اطلاعاتی و درمقابل آن افزایش ناچیز بودجه کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی و نظایر اینها اشاره کرد (افشار، ۱۳۸۵، ص ۱۷۰۶-۱۷۰۸؛ محسنی، ۱۳۸۲، ص ۸۷-۹۹). علاوه بر صنعت چاپ، فناوری دیگری که باعث پررنگ‌تر شدن چالش‌های کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی در انتخاب منابع اطلاعاتی شد، ظهور اینترنت و شبکه جهانی وب بود (محسنی، ۱۳۸۲، ص ۸۸). این فناوری نیز علاوه بر رشد سریع تولید و انتشار منابع اطلاعاتی، باعث رشد، تعدد و تحول در محمل‌های اطلاعاتی شد که به خودی خود امکان دستیابی سریع به منابع اطلاعاتی را فراهم کرد. امکان تسریع در دستیابی به منابع اطلاعاتی برای عموم افراد در نوع خود تحولی شگرف قلمداد می‌شود. تحول مذکور این شائبه را در اذهان به وجود آورد که دیگر کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی از چرخه اطلاعات خارج خواهند شد. باوجود این، پس از گذشت اندک زمانی دستیابی به اطلاعات مناسب و مرتبط و در زمان مناسب به عنوان معضلی بزرگ پدیدار شد. همین امر باعث بازگشت مجدد افراد به استفاده از مراکزی شد که قادر به ارائه خدمات پیشرفته اطلاعاتی در محیط وب بودند. دلیل اصلی این امر این است که کتابخانه‌ها تنها مراکز اطلاع‌رسانی هستند که اقدام به گزینش، گردآوری و سازماندهی منابع اطلاعاتی منتخب با استفاده از پالایه‌های مناسب می‌کنند. بنابراین فعالیت کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی را می‌توان در سه محور، مجموعه‌سازی، سازماندهی و اشاعه دسته‌بندی کرد. از این رو، اولین و مهمترین فعالیت کتابخانه‌ها را که جزو وجوه متمایز و برتری این سازمانها لحاظ می‌شود، شناسایی، گزینش، سفارش و تهیه منابع اطلاعاتی تحت عنوان ارزیابی و توسعه منابع شکل می‌دهد (افشار، ۱۳۸۵، ص ۱۷۰۵). از طرفی نیز بحث شناسایی و انتخاب منابع اطلاعاتی نسبت به سایر فعالیت‌های این حوزه از اولویت و اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. منابع اطلاعاتی موجود در مرکز منطقه‌ای اطلاع‌رسانی علوم و فناوری مورد استفاده گستره وسیعی از دانشگاهیان، از دانشجویان مقاطع تحصیلی گوناگون گرفته تا اعضای هیأت علمی است. گفتنی است منابع مرکز نه تنها پاسخگوی نیاز کاربران خارجی است، بلکه پژوهشگران و اعضای هیأت علمی مرکز منطقه‌ای اطلاع‌رسانی علوم و فناوری را نیز تغذیه اطلاعاتی می‌نماید. با توجه به طیف دانشگاهی این مجموعه و با توجه به اولویت اهداف پژوهشی، مجموعه این مرکز بایستی با توجه به اولویتهای علمی و پژوهشی کاربران آن فراهم‌آوری شده باشد. به همین دلیل، انتشارات علمی دارای ارزش در حوزه‌های علوم و فناوری به صورت کلی و در پیوند با اعضای هیأت علمی مرکز، حوزه‌های علوم رایانه، علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی و زبانشناسی رایانه‌ای، از جمله حوزه‌های دارای اولویت فراهم‌آوری منابع هستند. در این میان کتاب‌های علمی دانشگاهی، نشریات تخصصی در حوزه‌های موضوعی و خبرنامه‌های منتشر شده توسط انجمن‌های علمی مختلف در اولویت اول و منابع آموزشی و کمک‌آموزشی در اولویت‌های بعدی قرار دارند. تمام منابعی که توسط مرکز با توجه به بندهای پیشین برای استفاده کاربران فراهم می‌شود، به منزله مجموعه مرکز شناخته می‌شوند. این تعریف شامل تمام مدارکی

است که به صورت چاپی در مخزن نگهداری شده و همچنین تمام منابع دیجیتالی که از طریق شبکه های اطلاع رسانی، با واسطه مرکز، به صورت موقت و یا دائمی در دسترس کاربران قرار گرفته است.

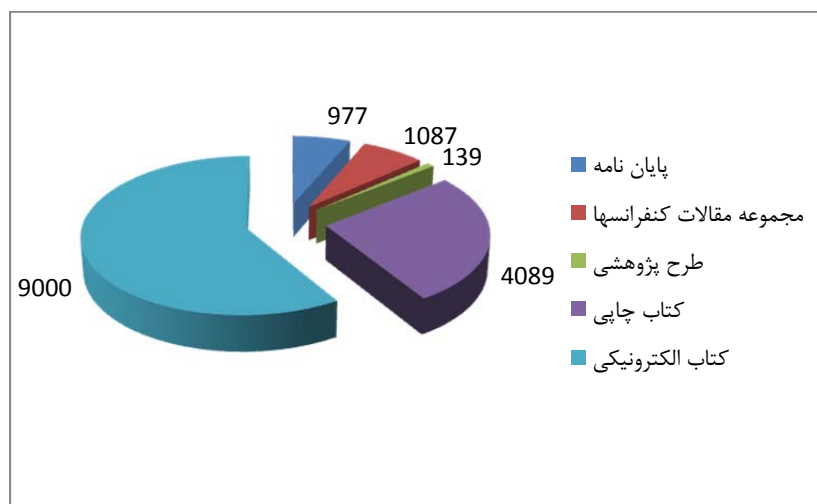
فراهم آوری کتاب و سایر منابع تک نگاشتی

نمودار ۱ به صورت گرافیکی عملکرد گروه در دروندهی اطلاعات کتابهای تهیه شده را به تفکیک ماه نشان می دهد.

نمودار ۱. گزارش آماری عملکرد گروه در پیوند با درون دهی اطلاعات کتب فارسی و انگلیسی به نرم افزار Ricest

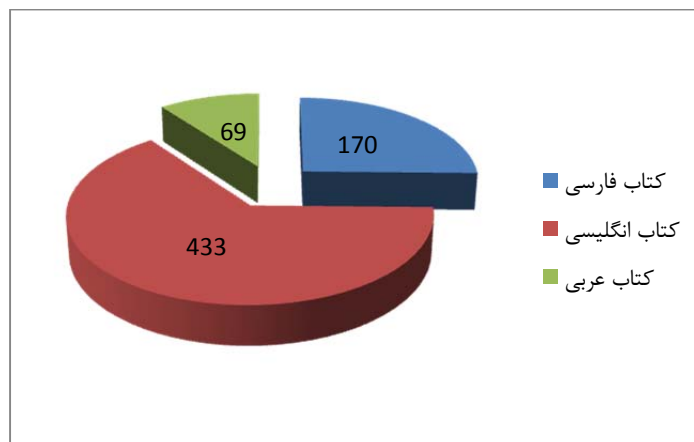
نمودار ۲ انواع منابعی را که به طور کلی در طول سال ۱۳۹۲ درون سیستم دروندهی شده است را به نمایش می گذارد. لازم به ذکر است به جز منابع کتابی، منابع دیگر تک نگاشتی نیز در مجموعه مرکز ثبت شده است که بر مبنای نمودار قابل مشاهده است.

نمودار ۲. گزارش آماری دروندهی اطلاعات منابع تک نگاشتی به نرم افزار Ricest به تفکیک نوع منبع

خرید منابع کتابی

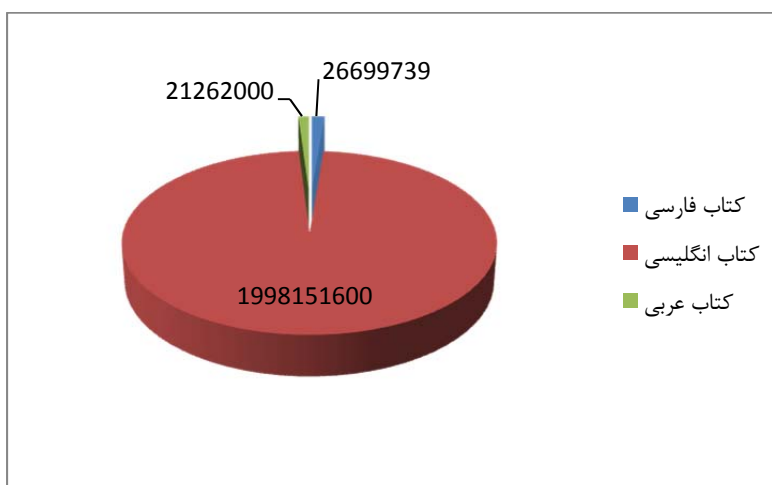
یکی از منابع تامین کتابهای فارسی و غیر فارسی برای مرکز منطقه ای اطلاع رسانی علوم و فناوری، حضور و شرکت در نمایشگاه های ملی و بین المللی در سطح کشور و یا به صورت محلی است. در سال ۱۳۹۲ گروه ارزیابی و توسعه منابع با شرکت در ۲ نمایشگاه بین المللی، اقدام به تهیه منابع اطلاعاتی مورد نیاز کاربران خود کرد. نمودار ۳ آمار خرید کتاب از بیست و ششمین نمایشگاه بین المللی تهران وهمچنین نمایشگاه کتب کاربردی و دانشگاهی را به نمایش گذاشته است. این کتابها در سه بخش فارسی، عربی و انگلیسی و سایر زبانها برای استفاده کاربران مرکز منطقه ای تهیه شده است.

نمودار ۳. گزارش آماری فراهم آوری و خرید منابع کتابی از بیست

و ششمین نمایشگاه بین المللی تهران و نمایشگاه کتب کاربردی دانشگاهی

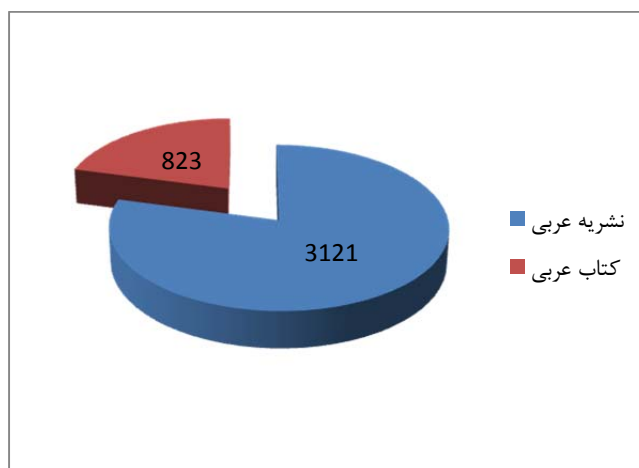
لازم به توضیح است بودجه هزینه شده برای خرید از این نمایشگاه ها به ریال در نمودار ۴ به تفکیک ارائه شده است.

نمودار ۴. گزارش آماری مبلغ هزینه شده در بیست و ششمین نمایشگاه بین المللی کتاب تهران و نمایشگاه کتب کاربردی

دانشگاهی به تفکیک زبان

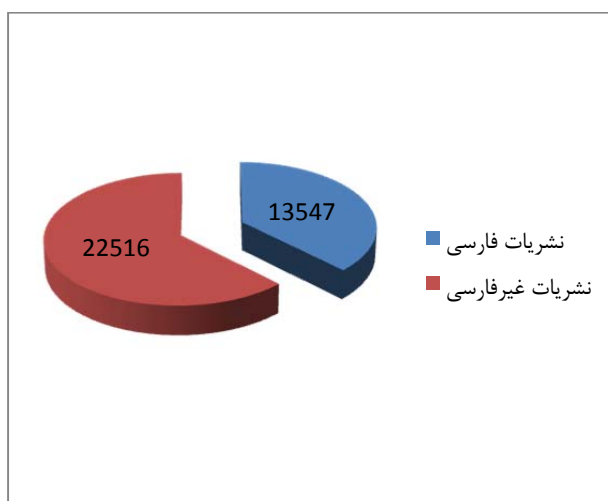
لازم به توضیح است به جز منابع کتابی تهیه شده از نمایشگاه ها، در طول سال نیز خرید مستقیم نشریات و کتب غیرفارسی از طریق این گروه صورت می پذیرد. نمودارهای ارائه شده در نمودار ۵ شمایی از خریدهای مستقیم این گروه را نشان می دهد.

نمودار ۵. گزارش آماری تعداد نشریات و کتابهای فراهم آوری شده در طی سال به جز نمایشگاه ها

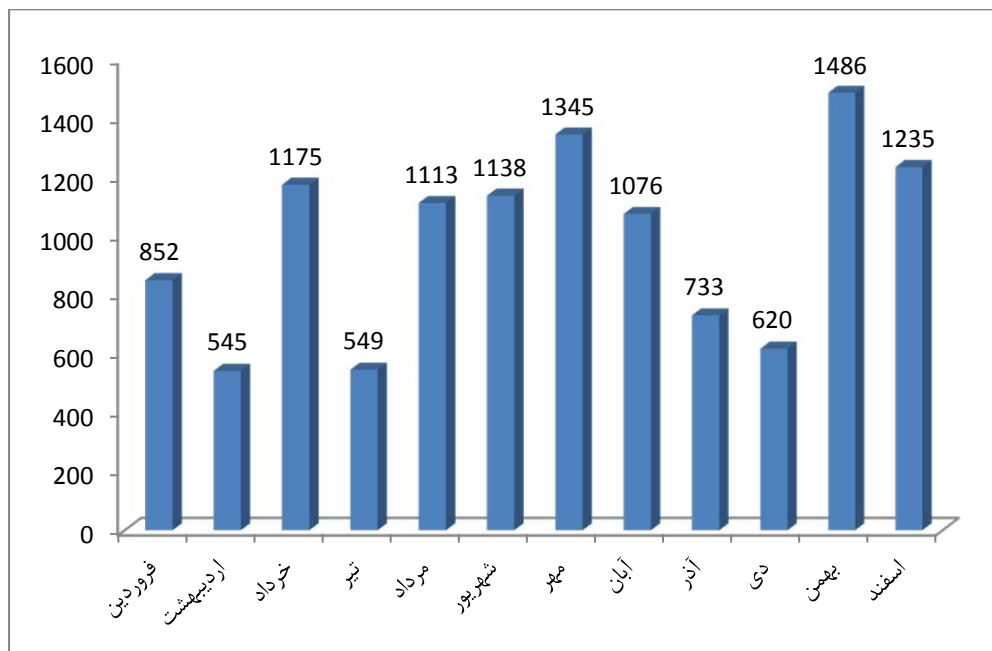
فراهم آوری نشریه‌های ادواری

گروه پژوهشی ارزیابی و توسعه منابع به دو روش عمده اقدام به تهیه نشریات می نماید. نمودار شماره ۷ شمایی از تعداد نشریاتی که به صورت چاپی تهیه و به سیستم درون دهی شده اند را به نمایش می گذارد. این درحالی ست که سالانه تعداد قابل توجهی نشریه نیز به صورت الکترونیکی دانلود شده و در اختیار واحدهای مختلف جهت نمایه سازی و درون دهی به سیستم ها قرار می گیرد.

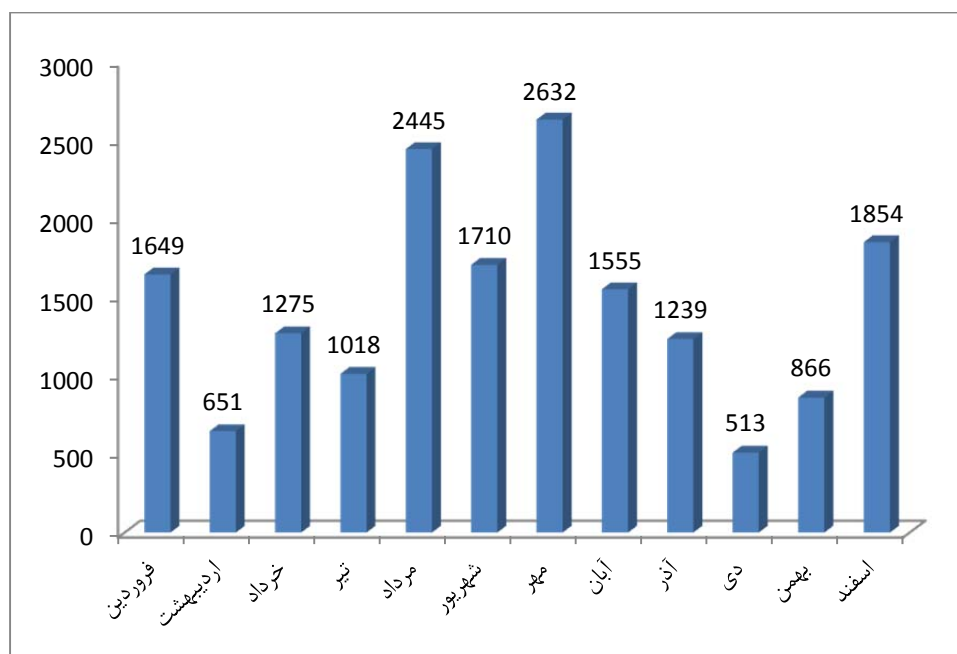

نمودار ۶. گزارش سالانه درون دهی نشریات به تفکیک زبان در سیستم نرم افزاری Ricest

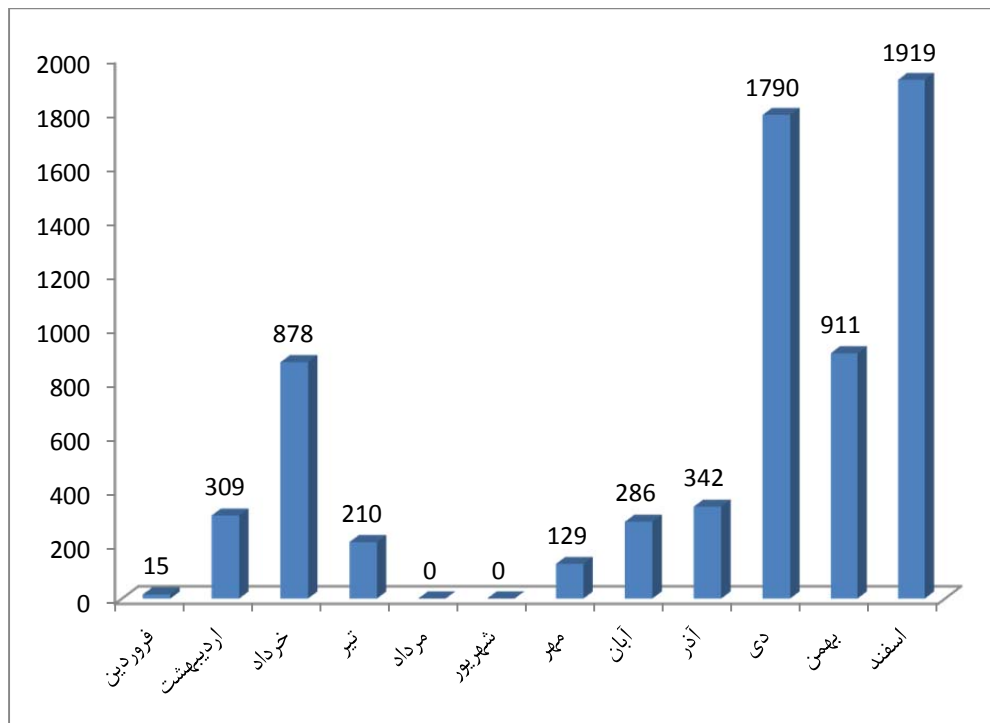
همچنین در این راستا نشریات دارای اعتبار از وزارت علوم تحقیقات و فناوری، و همچنین وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی از یکسو و نشریات علمی پژوهشی دانشگاه آزاد اسلامی از دیگرسو جزء نشریاتی هستند که از طریق واسپاری، شماره های مختلف خود را برای مرکز ارسال می نمایند. تصاویر ۷ تا ۱۰ جزئیات عملکرد ماهانه گروه در این خصوص را نشان می دهد.

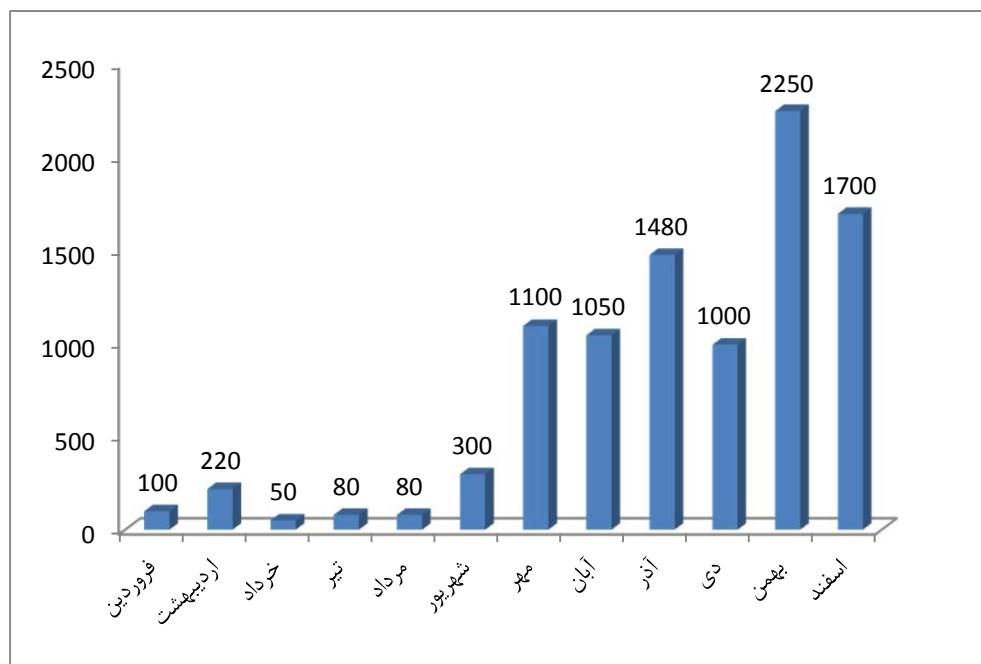
نمودار ۷. گزارش سالانه درون دهی نشریات فارسی به تفکیک ماه در سیستم نرم افزاری Riceset

نمودار ۸. گزارش سالانه درون دهی نشریات انگلیسی به تفکیک ماه در سیستم نرم افزاری Riceset

نمودار ۹. گزارش سالانه درون دهی نشریات عربی به تفکیک ماه در سیستم نرم افزاری Ricest

نمودار ۱۰. گزارش سالانه آماده سازی و ارسال نشریات به صحافی به تفکیک ماه

همانگونه که پیشتر نیز بیان شد، بخش عمده ای از نشریات کشورهای اسلامی از طریق وب سایت آنها به صورت آزاد در دسترس مرکز جهت دانلود و نمایه سازی در پایگاه استنادی جهان اسلام قرار دارد. در راستای وظایف محوله به گروه ارزیابی و توسعه منابع به منظور فراهم آوری اینگونه نشریات این گروه اقدام به دانلود آنها نموده و مقالات را در اختیار گروه مربوطه جهت ادامه روند و استفاده کاربران قرار می دهد. در سال ۱۳۹۲ از ۲۵ کشور اسلامی ۴۲۴ عنوان نشریه علمی- دانشگاهی شناسایی و تعداد ۴۴۹۶۲ مقاله دانلود گردید.